

**MINTAQADA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNI
TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI**

B.F.Azimov

Ilmiy rahbar: i.f.n., dots

Jumanazarova Inobat Otanazarovna

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqola O‘zbekiston Respublikasida mintaqaviy tashqi iqtisodiy faoliyatni takomillashtirish strategiyalarini tahlil qilishga qaratilgan. Maqolada tashqi savdo, investitsiyalarni jalb qilish, raqamli iqtisodiyot va yashil iqtisodiyot sohasidagi islohotlar statistik va ilmiy ma’lumotlar asosida ko‘rib chiqiladi. “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi (2022-2026)” va “O‘zbekiston – 2030” strategiyalarining mintaqaviy iqtisodiyotga ta’siri tahlil qilinadi. Xalqaro tajriba va zamonaviy yondashuvlarga asoslanib, tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish bo‘yicha takliflar keltiriladi.*

Kalit so‘zlar: *tashqi iqtisodiy faoliyat, mintaqaviy iqtisodiyot, tashqi savdo, investitsiyalar, eksport, yashil iqtisodiyot, raqamli iqtisodiyot, islohotlar, statistik ma’lumotlar, O‘zbekiston – 2030 strategiyasi.*

O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish va mintaqaviy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatning global iqtisodiy maydonga integratsiyalashuvi, tashqi savdo va investitsiyalarni jalb qilish orqali milliy iqtisodiyotni mustahkamlash strategik maqsadlarga aylandi. Ushbu maqola mintaqalarda tashqi iqtisodiy faoliyatni takomillashtirish strategiyalarini ilmiy va statistik ma’lumotlar asosida tahlil qiladi va kelajakdagi rivojlanish yo‘nalishlariga doir takliflar beradi.

O‘zbekiston iqtisodiyoti 1991-yilda mustaqillikka erishganidan buyon sezilarli o‘zgarishlarga erishdi. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, 1990-2013 yillarda mamlakat yalpi ichki mahsuloti (YAIM) xarid qilish qobiliyati pariteti bo‘yicha 4,5 baravar oshdi, so‘nggi yillarda esa iqtisodiy o‘sish sur‘atlari yillik o‘rtacha 8% ni tashkil qildi. Eksport tuzilmasi ham tubdan o‘zgardi: paxta eksportining ulushi 59,7% dan 8% gacha kamaydi, bu esa eksportning diversifikatsiyalanganligini ko‘rsatadi. Masalan, 2000-2013 yillarda avtomobil eksporti 11,6 baravar, yigirilgan ip eksporti 4,1 baravar, trikotaj polotno eksporti esa 114,8 baravar oshdi.

Tashqi savdo geografiyasi ham kengaydi: agar 1990-yillarda savdo asosan MDH davlatlari bilan cheklangan bo‘lsa, bugungi kunda tashqi savdoning 40% dan ortig‘i

Osiyo mamlakatlari, 15% esa Yevropa davlatlari bilan amalga oshirilmoqda. Bu o'zgarishlar mintaqalarda tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratdi.

2022-yilda tasdiqlangan "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishda muhim yo'nalishlarni belgilab berdi. Ushbu strategiyada quyidagi asosiy maqsadlar qayd etilgan:

- **Tashqi savdo va investitsiyalarni liberallashtirish:** Soliq imtiyozlari, bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish va xorijiy investorlar uchun huquqiy kafolatlar tizimi joriy etildi. Masalan, 2023-yildan qo'shilgan qiymat solig'i stavkasi 12% gacha, 2025-yildan esa foyda solig'i stavkasi 15% gacha pasaytirildi.

- **Monopoliyalarni yo'qotish:** 2022-2025 yillarda 25 dan ortiq faoliyat turi bo'yicha monopoliyalar bekor qilinmoqda, shu jumladan sertifikatlashtirish va temir yo'l xizmatlari sohasida.

- **Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish:** 2022-yildan boshlab tadbirkorlikka oid majburiy talablar yagona elektron reyestrda kiritildi, bu esa mintaqalarda biznes yuritishni soddalashtirdi.

2019-yilda tasdiqlangan "2019–2030 yillarda O'zbekiston Respublikasini yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" mintaqalarda ekologik barqarorlik va energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan. Strategiyada 2026-yilga qadar iqtisodiyotning energiya samaradorligini 20% ga oshirish va issiqxona gazlari chiqindilarini 20% ga qisqartirish rejalashtirilgan. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish bo'yicha dasturlar 2022-yilda boshlangan.

Mintaqalarda, ayniqsa, qishloq xo'jaligi va sanoat tarmoqlarida "yashil" texnologiyalarni joriy etish orqali atrof-muhitga zarar yetkazish darajasi kamaytirilmoqda. Bu esa nafaqat ekologik muvozanatni saqlashga, balki xorijiy investorlar uchun mintaqalarni jozibador qilishga xizmat qilmoqda.

Raqamli iqtisodiyot tashqi iqtisodiy faoliyatni takomillashtirishda muhim omil sifatida qaralmoqda. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha xalqaro ilmiy-amaliy anjumanlar o'tkazilib, "Big Data" va sun'iy intellekt kabi texnologiyalar integratsiyasi muhokama qilinmoqda. Masalan, tuman statistika bo'limlarida birlamchi statistik ma'lumotlarni markaziy ma'lumotlar bazasiga elektron raqamli imzolar orqali kiritish amaliyoti joriy etildi, bu esa ma'lumotlarni qayta ishlashda xatolarni kamaytirdi.

1990-2013yillarda O'zbekiston eksport hajmi 35,2 baravar oshdi, tashqi savdo balansida musbat saldo saqlanib qoldi. 2021-yilda nodavlat sektorda asosiy kapitalga 135,992.3 milliard so'm investitsiya o'zlashtirildi. 2000-2013 yillarda sanoat ishlab chiqarish hajmi 3,7 baravar oshdi, sanoatning YAIMdagi ulushi 14,2% dan 24,2 % ga

yetdi. 2000-2013 yillarda iqtisodiyotning energiya sarfi 3,2 baravar kamaydi, bu esa mintaqalarda resurslarni tejashga xizmat qildi.

Ushbu ko‘rsatkichlar mintaqalarda tashqi iqtisodiy faoliyatning barqaror o‘shini va islohotlarning ijobiy natijalarini ko‘rsatadi.

Xalqaro tajribaga asoslangan holda, mintaqalarda tashqi iqtisodiy faoliyatni yanada rivojlantirish uchun quyidagi takliflar keltiriladi:

1. **Logistika infratuzilmasini rivojlantirish:** Janubiy Osiyo va Yaqin Sharq davlatlari bilan savdo-iqtisodiy hamkorlikni kengaytirish uchun transport-logistika tizimini modernizatsiya qilish.

2. **Innovatsion markazlar tashkil etish:** Mintaqalarda texnoparklar va startap akseleratorlarini tashkil qilish orqali xorijiy investitsiyalarni jalb qilish.

3. **Raqamli platformalarni kengaytirish:** Tashqi savdo operatsiyalarini raqamlashtirish va onlayn xizmatlar ko‘lamini oshirish orqali mintaqaviy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash.

4. **Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish:** Qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiyalarni ko‘paytirish va ekologik loyihalarni mintaqalarda kengaytirish.

O‘zbekistonning mintaqalarda tashqi iqtisodiy faoliyatni takomillashtirish strategiyalari so‘nggi yillarda sezilarli natijalarga erishdi. Tashqi savdo hajmining o‘shishi, investitsiyalarni jalb qilish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish kabi islohotlar mintaqaviy iqtisodiyotni mustahkamladi. “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” va “O‘zbekiston – 2030” kabi dasturlar kelajakda yanada kengroq imkoniyatlar yaratadi. Xalqaro tajribani hisobga olgan holda, logistika, innovatsiyalar va yashil texnologiyalarga investitsiyalarni ko‘paytirish orqali mintaqalar global iqtisodiy maydonda raqobatbardosh bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qudratova, G. M. (2025). **TEKNOLOGIK PARKLARNING MINTAQA INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI. YANGI O‘ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI**, 2(8), 170-178.

2. Sodiqova, N. (2025). **IQTISODIYOT FANLARINI O‘QITISHDA TALABALAR TEXNIK TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING AMALDAGI HOLATI VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.** " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 2(19).

3. Bahodirovich, K. B. (2025, April). **STRUCTURE OF THE CASH FLOWS STATEMENT.** In **CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY** (Vol. 1, No. 1, pp. 325-330).

4. Алимova, Ш. А. (2025). УСТОЙЧИВЫЕ ЦЕПОЧКИ ПОСТАВОК: ОТ ТРЕНДА К НЕОБХОДИМОСТИ РАСШИРЕННАЯ ВЕРСИЯ. Modern Science and Research, 4(5), 76-81.
5. Toshov, M. H. (2025). SANOAT KORXONALARIDA MEHNATGA HAQ TO'LASH TIZIMINI BOSHQARISH. Modern Science and Research, 4(4).
6. Azimov, B. (2025). METHODS AND MODELS FOR ASSESSING THE SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF REGIONAL INNOVATION INFRASTRUCTURE. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 685-691.
7. Ikromov, E. I., & Safarova, J. (2025). O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI HUDUDLARDA RIVOJLANTIRISHI ISTIQBOLLARI. Modern Science and Research, 4(4), 421-428.
8. Raxmonqulova, N. O. (2025). DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY ON A GLOBAL SCALE AND THE EXPERIENCE OF COUNTRIES. SHOKH LIBRARY.
9. Shadiyev, A. X. (2025). MINTAQANING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH. STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS, 1(7), 145-150.
10. Naimova, N. (2025). THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON MODERN ECONOMIC PROFESSIONS. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(2), 153-155.
11. Bazarova, M. (2025). FEATURES OF ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF INNOVATION RISK MANAGEMENT OF AN EDUCATIONAL ORGANIZATION IN THE PROCESS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF ACTIVITIES. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(2), 161-164.
12. Jumayeva, Z. (2025). THE ROLE OF MICROECONOMIC ANALYSIS IN ENHANCING ECONOMIC EFFICIENCY THROUGH MARKET EQUILIBRIUM ANALYSIS. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 634-637.
13. Bobojonova, M. (2025). GREEN ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN AND ITS OPPORTUNITIES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 592-595.
14. Jumayeva, Z. (2025). THE FORMATION OF THE GREEN ECONOMY CONCEPT, STAGES OF DEVELOPMENT AND ITS RELEVANCE. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 262-266.
15. Ibragimov, A. (2025). TAX POLICY AND IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 259-261.
16. Djurayeva, M. (2025). ISSUES OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 596-598.

17. Umarova, H. (2025). RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA KORXONA RISKLARINI BOSHQARISH VA BAHOLASH AMALIYOTI TAHLILI. *Modern Science and Research*, 4(5), 158-161.

18. Aslanova, D. (2025). CHALLENGES OF IMPLEMENTING MODERN MANAGEMENT PRINCIPLES IN THE TOURISM INDUSTRY. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 119-121.

19. Rajabova, D. (2025). SPECIFIC FEATURES AND FACTORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE INNOVATIVE ENVIRONMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1(2), 474-479.

20. Игамова, Ш. З. (2024). МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННОГО развития ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ. *Gospodarka i Innowacje*, 43, 335-340.

21. Akramova, O. (2025). FOREIGN COUNTRIES IN EXPERIENCE INVESTMENT ATTRACTIVENESS INCREASE MECHANISMS AND UZBEKISTAN IN PRACTICE USE OPPORTUNITIES. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(1), 395-398.

22. Jumayev, B. (2025). BIG DATA: CUSTOMER CREDIT ANALYSIS USING DIGITAL BANKING DATABASE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(2), 1056-1059.

23. Gafarova, D. (2025). INNOVATION POLICY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 165-167.

24. Raximova, L. (2025). DIRECTIONS AND PRIORITY FEATURES OF THE TRANSITION TO THE " GREEN ECONOMY". *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 156-160.

